

Український арбітраж: двадцять років діяльності за світовими стандартами

18

Вочевидь, сьогодні не лише вражає людство тривалими конфліктами, зростанням рівня бідності, голодом або, що чи не найактуальніше, економічною кризою, а й змушує увесь час вибудовувати якісно нові міжнаціональні зв'язки й контакти, зміцнюючи тим самим насамперед світову транснаціональну економіку. Справді, глобалізований світ породжує чимало модернізованих сфер діяльності та взаємодії між ключовими суб'єктами міжнародних економічних відносин. Проте, намагаючись посилити свій вплив на світовій економічній арені та здолати конкурентів, змусивши їх діяти в певний спосіб, провідні гравці економічної галузі досить часто потрапляють до тенет сучасних бізнесово-правових правил гри, котрі, до того ж, щодень примножуються в геометричній прогресії. Відповідно, постає питання цивілізованого розв'язання економічних суперечок та корпоративних спорів, котрі, як свідчить статистика, щонайефективніше сьогодні вирішуються за допомогою арбітражу та третейського судочинства. Така практика притаманна й нашій державі, де Міжнародний комерційний арбітражний суд (МКАС) при Торгово-промисловій палаті України (ТППУ) цьогоріч відзначатиме 20-ту річницю своєї діяльності. Тож напередодні ювілею про напрацювання та майбутню роботу цієї структури редакція журналу «Віче» попросила розповісти Голову МКАС при ТПП України, академіка Національної академії правових наук України, професора Миколу СЕЛІВОНА.

– Миколо Федосовичу, в який спосіб сьогодні розмежовано діяльність третейських та державних судів у розгляді цивільних і господарських спорів? Чи не згортається через їхню діяльність одна з найважливіших функцій держави – відправлення правосуддя?

– Думаю, для такого висновку немає жодних підстав. Тим більше, не можна протиставляти ці два явища: третейський спосіб розгляду спорів лише доповнює гарантований державою судовий захист прав і свобод людини. Хочу підкреслити, що ані наші арбітражні установи, ані інші третейські суди не входять до системи державних судів України, не здійснюють правосуддя як самостійну галузь державної діяльності, бо відповідно до Конституції України це – виключна прерогатива Конституційного Суду, адміністративних, господарських та інших державних судів загальної юрисдикції.

Третейський розгляд спорів у сфері цивільних і господарських правовідносин – це вид недержавної юрисдикційної діяльності, яку третейські суди здійснюють на підставі законів України та міжнарод-

них договорів, зокрема шляхом застосування методів арбітрування.

Згідно зі статтею 124 Конституції України судові рішення ухвалюються державними судами іменем України і є обов'язковими для виконання на всій території держави, тоді як третейські суди приймають рішення тільки від свого імені і вони є зобов'язальними лише для сторін спору. Забезпечення примусового виконання рішень третейського суду перебуває за межами третейського розгляду і є завданням компетентних державних судів і Державної виконавчої служби.

Не вдаючись до історії створення третейських судів, хочу наголосити, що вони (поряд із медіацією, примиренням, переговорами тощо) належать до так званих альтернативних способів вирішення спорів. Вони набувають дедалі більшої популярності в Україні й потребують підтримки, адже саме система альтернативного вирішення спорів, головним елементом якої є третейські суди, не лише забезпечує учасників цивільно-правових відносин ефективними несудовими формами розв'язання конфліктів, а й дає змогу розванта-

жити судову систему держави. В широкому контексті розвиток альтернативних способів вирішення спорів слід розглядати як показник стану громадянського суспільства та ринкової економіки, правової держави й демократії. Це – реалізація на практиці принципу свободи договору, вільного волевиявлення його сторін, у тому числі і в способах розв'язання спорів, що можуть виникнути під час виконання договору, який ґрунтується на положенні статті 55 Конституції України про те, що кожен громадянин та юридичні особи мають право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права й свободи від порушень і протиправних посягань. Однак ця система не замінює, та й не може замінити правосуддя: вона є допоміжним засобом усунення конфліктів і діє лише тоді, коли сторони уклали угоду про передачу спору на третейський розгляд.

Нині в Україні функціонують дві підсистеми третейських судів: міжнародний комерційний арбітраж, який вирішує лише зовнішньоекономічні спори, тобто такі, де однією зі сторін виступає іноземець (до речі, звідси й поява в назві суду визначення «між-

народний»), та третейські суди для розв'язання внутрішніх спорів між підприємцями й іншими суб'єктами права України. Якщо перша підсистема керується у своїй діяльності Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж», то друга – Законом України «Про третейські суди» (від 11 травня 2004 року). Кожна з них з огляду на компетенцію судів спеціалізується на певних категоріях справ, має відповідну кваліфікацію арбітрів та напрацьований досвід. Як на мене, на нинішньому етапі такий розподіл виправданий і змінювати його не варто.

Міжнародний комерційний арбітражний суд при ТПП України був створений рішенням президії палати 10 червня 1992 року відповідно до Постанови Верховної Ради УРСР від 16 квітня 1991 року, а через два роки було створено й Морську арбітражну комісію. Створення цих арбітражних інститутів для вирішення спорів, які виникають у сфері міжнародної торгівлі, стало логічним завершенням демократизації економічного життя, надання всім без винятку суб'єктам підприємництва можливості займатися зовнішньоекономічною діяльністю і скасування державної монополії у цій сфері. 24 лютого 1994 року був прийнятий Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» (до речі, один із перших на пострадянському просторі), яким на законодавчому рівні закріплено статус і правові основи діяльності міжнародного арбітражу в Україні в трьох його основних формах: МКАС і МАК при ТПП України як постійно діючі арбітражні установи та арбітражні суди, які створюють для розгляду окремої справи (*ad hoc*).

Як видно із самої назви Суду та положень згаданого закону, МКАС може розглядати спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають під час здійснення зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо підприємство хоча б однієї зі сторін розташоване за кордоном. Тобто Суд розглядає лише так звані спори з іноземним елементом, передані за угодою сторін. Правда, є два винятки. До компетенції Суду належать також спори створених на території України підприємств з іноземними інвестиціями; спори міжнародних об'єднань та організацій між собою, спори між їхніми учасниками, а також спори останніх з іншими суб'єктами права України. За характером спори охоплюють усі сфери міжнародного співробітництва: постачання товарів або надання послуг, обмін товарами й послугами, торгове представництво, лізинг, проектування й будівництво промислових та інших об'єктів, інвестування, фінансування, банківські послуги, страхування, діяльність спільних підприємств, пе-

ревозення вантажу й пасажирів усіма видами транспорту тощо.

– Які основні досягнення МКАС при ТПП України за два десятиліття його діяльності? Як український арбітраж набував популярності за кордоном? Чи високий його авторитет нині?

– Якщо казати коротко, то за цей не досить тривалий період МКАС і МАК стали авторитетними, знаними в бізнесовому та юридичному середовищах світу арбітражними інститутами, організація діяльності яких відповідає міжнародним стандартам. У цьому разі спрацював комплекс чинників, однак у тому, що арбітражні установи при ТПП України вийшли на міжнародний рівень і мають високий імідж у світі, насамперед велика заслуга академіка Ігоря Гавриловича Побірченка* – творця й незмінного керівника цих арбітражних органів протягом 18 років, ще з дня їх утворення. Саме завдяки зусиллям, енергії, мужності та інтелекту Ігоря Гавриловича в Україні надзвичайно швидко пройшов етап становлення міжнародного арбітражу, законодавчої регламентації його діяльності. Він зробив визначний внесок у розвиток міжнародного арбітражу не лише в нашій державі, а й на всьому постсоціалістичному просторі Європи та Азії. За ці заслуги президія Торгово-промислової палати України 3 серпня 2010 року присвоїла І. Побірченку звання «Почесний президент Міжнародного арбітражного суду при ТПП України», задовольнивши його клопотання про звільнення з посади голови МКАС і МАК за станом здоров'я.

Він, звичайно, залишається арбітром наших і зарубіжних арбітражних установ, бере активну участь у діяльності МКАС і МАК, і ми з того дуже раді, адже його досвід, знання й авторитет конче потрібні. До речі, академік Побірченко є активним автором журналу «Віче», і ці добрі традиції ми також бажемо продовжувати.

Щодо ефективності арбітражної установи, слід сказати, що одним із її показників є кількість звернень суб'єктів підприємництва задля розв'язання зовнішньоекономічних спорів. Так, арбітри нашого Суду розглядають 300–450 справ на рік, і за цим показником Суд посідає одне з перших місць у Європі. Такі дані свідчать про те, що Україна є важливим зовнішньоекономічним партнером і вже знайшла своє місце у світовій економіці, яка глобалізується. Досить сказати, що річний зовнішньоторговельний оборот нашої держави перевищує 130 мільярдів доларів США. Значну роль відіграє і високий імідж Суду серед бізнесової та юридичної спільноти, а також утілення в організації та діяльності МКАС і МАК основних переваг арбітражу.

По-перше, це – більша впевненість сторін у незалежності та ней-

тральності Суду, у кваліфікації арбітрів. За 20-річний період діяльності МКАС створено колектив висококваліфікованих арбітрів, які за своїми професійними та особистими якостями здатні неупереджено, об'єктивно, відповідно до обставин справи та застосовуваного права винести рішення. Зокрема, до Рекомендаційного списку арбітрів МКАС входять 75 висококласних арбітрів: науковців, викладачів вищих навчальних закладів, досвідчених практиків, із яких більшість (41) – іноземні фахівці із 24 країн світу. Наприклад, у розгляді справ 2011 року не раз брали участь іноземні арбітри з Австрії, Німеччини, Польщі, Сербії, Республіки Білорусь, Російської Федерації, Чеської Республіки та Швеції. Про визнання Суду й вияв довіри до нього свідчить і те, що досить часто в Україні слухаються спори між іноземними сторонами, які уклали арбітражну угоду із зазначенням саме нашого МКАС.

Наші арбітражні установи незалежні й самостійні, у їхню діяльність не мають права втручатися ані держава, ані ТПП України, при якій вони функціонують. Серед іноземних та вітчизняних підприємців панує думка, що ми не є на протекціоністській позиції щодо тієї чи іншої сторони спору й не вирішуємо спорів за домовленістю. Проілюструю це таким прикладом. Нещодавно до Суду надійшов лист від сторони – відповідача з Німеччини: «Ваше рішення бездоганне, але виконати його я, на жаль, зараз не можу. Дайте, будь ласка, відстрочку». За даними німецького адвоката, з 14 рішень МКАС, які були подані до земельних судів Німеччини до примусового виконання, 13 прийнято судами до виконання, що, окрім іншого, свідчить про високу якість цих рішень.

Можу послатися ще й на думку українського фахівця. Нещодавно у приватній розмові керівник однієї з юридичних фірм – молодий професіонал з тверезим поглядом на події в нашому суспільстві – висловив тезу, що серед юридичного загалу існує тверда впевненість у тому, що у МКАС і МАК при ТПП України рішення за домовленістю не приймаються. І це справді так. За 16 років співпраці як арбітр я знаю лише два випадки, коли арбітр, борони Боже, не здійснив корупційних дій, а просто упереджено повіяв щодо однієї зі сторін під час розгляду справи: як наслідок їх обох було вилучено з Рекомендаційного списку. Один із них – іноземець.

По-друге, те, що згаданий Закон «Про міжнародний комерційний арбітраж» і Регламенти МКАС і МАК закріплюють демократичні принципи організації суду та проведення арбітражного провадження, є істотною перевагою. Зокрема, вони надають сторонам спору права на формування складу суду, визначення процедури розгляду спору, за-

стосованого права, забезпечують рівноправність сторін та конфіденційність інформації про спори, що розглядаються в арбітражі.

По-третє, це – оперативність розгляду спорів. Передусім в арбітражі немає ні апеляційної, ні касаційної інстанції. Рішення арбітражного суду є остаточним і оскарженню, по суті, не підлягає. Тобто жоден державний суд не вправі перевірити арбітражне рішення щодо його законності, повноти, дослідження доказів, їх оцінки тощо. Це дуже важливий принцип, так само як і те, що в арбітражі немає вищих інстанцій. Тому розгляд справ в арбітражі відбувається набагато швидше, ніж у системі державних судів, де сторона має право оскаржити рішення місцевого суду в апеляційному і касаційному порядку. І такий розгляд може тривати роками.

Так, протягом останніх двох років завдяки зусиллям арбітрів і працівників секретаріату Суду в забезпеченні оперативного розгляду справ майже 80 відсотків розглядів завершуються прийняттям рішення протягом півроку, а 16 відсотків – протягом дев'яти місяців від дати схвалення постанови про прийняття справи до провадження. Зважаючи на практику інших судів, це хороший результат. І досягнуто його було в умовах негативної тенденції останнього часу – зростаючого супротиву сторони, до якої пред'явлено позов, оперативному розгляду спору: почастишали випадки зміни місцезнаходження без інформування іншої сторони, неотримання позовних та інших матеріалів, зловживання процесуальними правами, зокрема, подача необґрунтованих клопотань про відкладення розгляду справи, витребування документів, виклик свідків, проведення експертиз тощо.

– Мабуть, ці тенденції сприяли впровадженню певних новацій щодо прискорення арбітражного розгляду?

– Певною мірою так. Із минулого року найважливіші матеріали у справі (позов, повістки про дату слухання справи, проміжні та остаточні рішення арбітражу тощо) направляються сторонам не звичайною поштою, а кур'єрськими експрес-службами, що значно скорочує терміни доставки кореспонденції. Важливо, що ці кур'єрські служби проявляють набагато більше наполегливості під час вручення матеріалів адресатові. До того ж таке відправлення здійснюється не за кошти сторони, а за рахунок Суду. Зазначена новація дала змогу прискорити розгляд справ.

Великі сподівання покладаємо й на розроблену програму з електронного документообігу, яка сьогодні впроваджується. Вона забезпечить не лише облік та реєстрацію вхідних

і вихідних документів, а й поліпшить контроль за станом арбітражного розгляду в конкретний день та строками такого розгляду, а в перспективі дасть можливість запровадити електронний варіант арбітражної справи, обмін документами та іншою інформацією між Судом, арбітрами й сторонами.

Для покриття витрат, пов'язаних із організацією і арбітражним розглядом справи, позивачем сплачується арбітражний збір, який у разі задоволення позову за рішенням арбітражного суду (що розглянув спір) відшкодовується відповідачем. Так, у наших установах розмір цього збору набагато, інколи на кілька порядків, менший, ніж в арбітражних інститутах інших країн. Тому сторони несуть порівняно невеликі затрати. Водночас слід мати на увазі, що МКАС безоплатно забезпечує їх залами засідань для розгляду справи, телефонним і поштовим зв'язком, нормативною та довідковою літературою, вживає всіх заходів для безперешкодного виконання арбітрами (передусім іноземними) своїх функцій.

Розмір арбітражного збору залежно від ціни позову визначається у положеннях про арбітражні збори та витрати, які є додатками до регламентів МКАС і МАК.

І останнє. Коли підприємець звертається з проханням про арбітраж, окрім оперативного розгляду спору він прагне отримати ще й об'єктивне та кваліфіковане рішення, яке має бути виконане (можливо, і в примусовому порядку, котрий також напрацьовано міжнародною практикою).

Україна є учасницею всіх основних міжнародних договорів із міжнародного комерційного арбітражу, і зокрема Нью-Йоркської конвенції ООН (1958 року) про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень, яку наша держава ратифікувала ще 22 серпня 1960 року. Згідно з цим документом рішення МКАС і МАК при ТПП України мають виконуватися і виконуються на території 146 країн-учасниць конвенції. Значу, що такого ефективного механізму виконання рішень, котрий є обов'язковим практично для всіх держав, з якими Україна встановила зовнішньоекономічні зносини, не існує щодо інших органів, у тому числі й державних судів.

– Як ви оцінюєте рівень законодавства про арбітраж в Україні? Які прогалини сьогодні даються взнаки у правовому полі? Як на них реагують МКАС і МАК?

– На мій погляд, наявна нормативно-правова база – згадані закони України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та «Про третейські суди», відповідні положення Цивільного і Господарського кодексів, ЦПК

і ГПК України, Положення і регламенти МКАС і МАК при ТПП України – в принципі відповідає сучасним вимогам, базується на міжнародних договорах України у цій сфері, документах Комісії ООН із права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ). Тому на нинішньому етапі головне завдання полягає не у створенні чогось абсолютно нового, а в удосконаленні законодавства та правозастосовної практики, що стосуються окремих стадій арбітражного розгляду, усунення прогалин тощо.

Позитивним прикладом такого підходу можна назвати прийняття 3 лютого 2011 року за законодавчою ініціативою народного депутата України Дмитра Притики двох законів про внесення змін до ЦПК та ГПК України щодо оскарження рішення третейського суду та видачі виконавчого документа на примусове його виконання.

До прийняття цих законів у чинному законодавстві справді існувала прогалина – не було визначено, які суди мають виконувати арбітражні рішення, винесені на території України, та не врегульовано процедуру розгляду подібних справ. Після схвалення цих нормативно-правових актів було розмежовано сфери діяльності господарських судів та судів загальної компетенції з цього питання, до процесуальних кодексів унесли спеціальні розділи, присвячені провадженню про оскарження рішень третейських судів та видачу виконавчих документів на їх примусове виконання. Не вдаючись у подробиці, скажу, що справи про примусове виконання рішень МКАС і МАК при ТПП України, рішень інших міжнародних арбітражів, які розташовані на території України, здійснюються місцевими судами загальної юрисдикції за місцезнаходженням боржника чи його майна в порядку, передбаченому статтями 391-398 ЦПК України.

Ані МКАС, ані МАК, звичайно, не мають права законодавчої ініціативи. Однак наші арбітри активно брали участь у підготовці цих законопроектів та їх обговорення у Верховній Раді України. Крім того, було задіяно й такі механізми, як активна участь арбітрів у конференціях, форумах, науково-консультативних радах Верховного і вищих спеціалізованих судів України, підготовка публікацій, де, окрім інших, активно порушуються питання вдосконалення законодавства з міжнародного арбітражу та судової практики.

– Над чим нині працює робоча група, створена у МКАС, із підготовки пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері комерційного арбітражу? Які конкретні результати її роботи?

– Сьогодні чітко простежуються два напрями вдосконалення пра-

вового регулювання в цій царині: на міжнародному й національному рівнях. Останніми роками Комісією ООН із права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) здійснено величезну роботу із узагальнення досвіду міжнародної торгівлі й практики розгляду спорів, із обговорення та консультацій щодо формування погоджених правових рамок для справедливого й ефективного регулювання міжнародних комерційних спорів, результатом якої стало прийняття 2006 року змін до Типового закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний торговий арбітраж та схвалення нової редакції Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ 2010 року. Тому першочерговим завданням робочої групи є імплементація цих новел до українського законодавства та регламентів МКАС і МАК.

Як відомо, Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ стосується арбітражу ad hoc. МКАС, як постійно діюча арбітражна установа, може виконувати функції компетентного органу для сприяння організації арбітражу ad hoc, тобто арбітражу для вирішення конкретного спору. Робочою групою підготовлена, а президією Торгово-промислової палати України 27 жовтня 2011 року затверджена нова редакція «Правил зі здійснення Міжнародним комерційним арбітражним судом при Торгово-промисловій палаті України арбітражу згідно з Арбітражним регламентом ЮНСІТРАЛ».

Новація в Типовому законі ЮНСІТРАЛ стосуються двох важливих речей: розширення поняття і форми арбітражної угоди (стаття 7); прийняття арбітражним судом забезпечувальних заходів, визнання та приведення до примусового виконання таких заходів (глава IV-A). Нині у робочій групі точаться жваві дискусії про внесення цих новел до Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

На національному рівні багато арбітражних інститутів, зокрема Міжнародний арбітражний суд при МТП (Париж), уже оновили свої регламенти. Робоча група уважно вивчає всі новації, що містяться в цих документах, зокрема, щодо прискорених процедур розгляду справ, посилення контролю за якістю арбітражних рішень, за незалежністю та неупередженістю арбітрів. Унести відповідні зміни до наших регламентів планується вже цієї осені. Однак ми не просто сліпо переноситимемо «на наш ґрунт» новації інших арбітражних інститутів: це потрібно робити критично, з урахуванням вітчизняних особливостей та напрацьованої практики.

– Як сьогодні змінилася географія звернень до українського арбітражу? Хто найчастіше звер-

тається до МКАС? Розгляд справ якої тематики переважає?

– За 20 років функціонування МКАС розглянув більш ніж 7250 справ, у яких сторонами є суб'єкти зі 110 країн. Сторони у справах, зареєстрованих у МКАС 2011 року (406 справ), представляли 58 країн, у тому числі 46 країн далекого зарубіжжя, 8 держав СНД, Грузію та Україну. Зокрема, Російська Федерація була представлена у 75 справах; Білорусь – 74; Польща – 18; Казахстан, Узбекистан, ФРН – 15; Австрія, Велика Британія, Молдова – 13; Грузія, Китай – 11; Чехія – 9; США – у 8 справах. Представники країн СНД є сторонами 49% справ, Євросоюзу – 32%, Азії – 10%, Південної і Північної Америки – 5%.

Географія сторін охоплює практично всі континенти нашої планети, що свідчить як про масштаби зовнішньоекономічної діяльності підприємств нашої країни, так і про імідж Арбітражного суду при ТПП України.

Що стосується змін у географії сторін, то вона загалом є стабільною. Правда, протягом останніх років півтора збільшилася кількість справ за участю підприємців із Білорусі, що, мабуть, пов'язано з економічною ситуацією в країні. До того ж із 74 справ, прийнятих до провадження в суді за участю білоруських підприємств, у 72 вони є відповідачами. Коментарі, як то кажуть, зайві.

За предметною характеристикою зовнішньоекономічних спорів більш як 80% із них стосуються реалізації договорів міжнародної купівлі-продажу (поставки) товарів та виконання робіт; значна кількість спорів пов'язана з якістю поставленого товару, і вони, як правило, вирішуються досить складно, з проведенням різного роду експертиз тощо. Є тенденція до збільшення справ із кредитно-фінансових операцій, страхування.

– Які проекти міжнародної співпраці чи обміну досвідом із зарубіжними партнерами є сьогодні у МКАС? Чи є конкретні здобутки в цьому напрямі?

– Говорячи дипломатичною мовою, така співпраця здійснюється в різних формах на дво- та багатосторонньому рівнях. Наш Суд є членом усіх міжнародних об'єднань у цій сфері: Всесвітньої федерації міжнародних комерційних арбітражних інститутів у Нью-Йорку, Європейської арбітражної групи при Міжнародній торговій палаті в Парижі та Консультативного органу Ради керівників ТПП держав-учасниць СНД. Представники МКАС постійно беруть участь у засіданнях цих організацій, а також у всесвітніх з'їздах і міжнародних конгресах.

Окрім того, майже щороку Суд організовує в Києві міжнародні конференції та семінари з питань роз-

витку міжнародного комерційного арбітражу; його представники також беруть участь у подібних заходах, які здійснюються в регіонах країни.

На двосторонньому рівні МКАС при ТПП України уклав угоди про співробітництво з міжнародними арбітражами майже 20 країн світу. Торік таку угоду підписано з Арбітражним судом при Торгово-промисловій палаті Угорщини. Керівники майже всіх постійно діючих міжнародних інститутів є арбітрами нашого Суду. Взагалі без постійних контактів із колегами, обміну досвідом, ідеями ефективне функціонування арбітражу неможливе. Тому потрібно комплексно розвивати всі форми міжнародної співпраці. Наприклад, перший та другий номери журналу «Право України» за 2011 рік, який виходить українською, російською та англійською мовами, присвячено міжнародному комерційному арбітражу. Сформований під нашу егіду авторський колектив, у складі якого більш ніж двадцять фахівців (половина з них – іноземні автори), дослідив основні проблеми міжнародного арбітражу. Вбачається, що таке видання є корисним для науки і практики не лише нашої держави.

24–25 травня 2012 року в приміщенні ТПП України відбудеться міжнародна науково-практична конференція «Міжнародний комерційний арбітраж в Україні та світі: вчора, сьогодні, завтра», присвячена 20-річчю МКАС. Варто зауважити, що для участі в заході вже подали заявки більш як 100 українських та близько 40 іноземних учасників. Серед них – провідні науковці, юристи-практики, фахівці судової гілки влади України, представники арбітражних центрів і адвокати з багатьох країн Європи та Азії, зокрема, Австрії, Азербайджану, Великої Британії, Естонії, Казахстану, Латвії, Литви, Молдови, Нідерландів, Польщі, Російської Федерації, Сербії, Словаччини, Фінляндії, Франції, Чеської Республіки та Швеції. Планується проведення чотирьох сесій, присвячених найважливішим проблемам міжнародного арбітражу: перша – «20 років становлення та розвитку міжнародного арбітражу в Україні»; друга – «Державні суди і міжнародний арбітраж: сприяння і контроль»; третя – «Традиції та модернізація арбітражних інститутів»; четверта – «Арбітри – основа успіху арбітражу».

Сподіваємося, що проведення цієї конференції стане гідним внеском у розвиток міжнародного арбітражу в Україні та ще одним доказом того, що наша країна є проарбітрабельною державою.

– Дякую вам за інтерв'ю.